

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування

СОЛОПОВ ГЛІБ ІГОРОВИЧ

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ АВТОМОБІЛЬНИХ
ВАНТАЖОПЕРЕВЕЗЕНЬ НА ПРИКЛАДІ ДОСВІДУ США ТА
УКРАЇНИ**

Спеціальність: 074 Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи на здобуття наукового ступеня
магістра публічного управління

Миколаїв – 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

У сьогоденних реаліях час є надзвичайно важливим ресурсом. Іноді він є ціннішим аніж гроші. Після Революції Гідності наша країна опинилась у важкій ситуації. Оновлення уряду, небажання відходу від корупційної моделі багатьох ключових посадовців, російська агресія на сході країни. Все це змушує нас розвиватися та створювати гідну нашого народу країну в агресивних умовах. І все це має робитися вже сьогодні, не відкладаючи на майбутні покоління.

Ми маємо створити нові діючі стратегії та моделі у майже всіх галузях як економіки так і політичного управління. Адже саме на нас сьогодні лежить відповідальність за майбутнє нашої країни. Саме ми маємо надати вектор розвитку України.

Дана робота присвячена комерційним автомобільним вантажоперевезенням. А саме державному управлінню та адмініструванню у цій сфері. Тема не є надзвичайно популярною серед пересічних громадян. Не часто можна почути новини законодавства чи то нові тенденції розвитку у даній сфері по телебаченню чи то новинах.

Питання надзвичайно цікавим та важливим (якщо навіть не критичним) у нашій сьогоденній Україні. Від розвинутої логістичної системи в країні залежить ефективність майже всіх галузей економіки, приватного чи то державного підприємництва. Вона є основою забезпечення господарських зв'язків між суб'єктами господарювання. Якісне та надійне доставляння вантажу чи то послуги є одним із складових ефективного ведення бізнесу та його розвитку.

У сучасних умовах конкуренції автоперевезення вантажу має уособлювати у собі мінімально-обґрунтовану вартість перевезення, якісну та надійну систему транспортування без втрати якості та кількості вантажу, своєчасну доставку. При цьому воно має бути прибутковим для компаній, що надають логістичні послуги.

В наш час діє формула, за якої замовник вимагає перевезення якомога

більшої кількості вантажу за найменші витрати. При цьому страждає здорова конкуренція на ринку, адже перевізник намагається задля збільшення прибутку порушувати нормативні акти та норми перевезення, витрачаючи як найменше ресурсів і заробляючи як можна більше.

Перевізник намагається перевезти найбільш можливу кількість вантажу, часто переважаючи легально дозволену і тим самим псує дорожнє покриття. Також він вимагає від водіїв перебувати за кермом якомога більше, іноді нехтуючи базовим поняттям як людська втома, а це вже може призвести до аварій. Перевізники досить часто намагаються приховати свій реальний дохід, тим самим ухиляючись від податків.

На цьому етапі розкривається важливість державного контролю та регулювання. Саме уряд відповідальний за створення здорової конкуренції на ринку вантажних перевезень. Саме уряд має забезпечити безпеку та ефективність транспортної системи України. Держава повинна спонукати перевізників працювати чесно та прозоро, при цьому надаючи усі необхідні ресурси для стимулювання розвитку та здорової конкуренції.

В Україні нормативна база щодо регулювання автомобільних перевезень є досить розвинутою. Але все ще в ній відслідковується вплив радянської моделі планування та регулювання. В подальшому наша країна має увійти до світового ринку, у тому числі у сфері вантажних перевезень. Ми маємо географічно стратегічне місце положення, адже через нас Європа має змогу контактувати з багатьма країнами Сходу.

На даному етапі розвитку доцільно розглянути вже існуючі моделі логістичного ринку провідних країн світу. Проаналізувавши історію розвитку, роль держави та принципи адміністративного управління успішних моделей, ми зможемо використати досвід цих держав і в Україні, адаптувавши системи публічного управління до сьогоденної стратегії розвитку транспортного бізнесу.

Актуальність теми полягає в тому, що в сучасних умовах євроінтеграційних процесів та наявності політичної та суспільної волі на

розвиток економіки до рівня провідних країн світу, розвинута транспортна система є важливою умовою для створення прийнятних умов залучення інвестицій та виходу на міжнародний транспортно-логістичний ринок.

Розвинута інфраструктура, особливо у сфері вантажних перевезень є одним із сигналів для інвесторів. Адже, якщо у країні розвинута економіка, це означає що потреби компаній, виробників та замовників у доставці вантажу необхідно забезпечувати якісним та надійним сервісом у перевезенні.

У даній роботі ми розглянемо досвід США в управлінні та регулюванні автомобільних вантажних перевезень. Ємність ринку вантажоперевезень Америки складає десятки мільярдів. Це надає мільйони доларів США до бюджету країни.

Науково-теоретичною основою магістерської роботи стали наукові праці вітчизняних та зарубіжних науковців присвячені окремим аспектам організації, управління в сфері автомобільних вантажних перевезень, таких як: А. Вельможин, А. Євсеева, В. Власов, Ю. Пономарьов., К. Захаров, А. Циганок, В. Бочарников, Ф.Захаров, Дональд Дж Бауэрсокс., Дейвид Дж. Клосс, А. Орані, А. Удборн та інші.

Однак дослідження, що стосуються державного регулювання сфери автомобільних США та України здебільшого залишалися поза увагою дослідників. Тому особливої актуальності набуває вивчення і науково-теоретичне обґрунтування державного регулювання сфери автомобільних США та України в теорії й практиці державного управління України. Її вивчення може сприяти удосконаленню законодавчої бази й практиці державного регулювання сферою автомобільних перевезень в Україні.

Мета і завдання дослідження. Метою даної роботи є вивчення американської транспортної моделі та можливості її застосування в практику державної політики України в сфері автомобільних вантажоперевезень.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

– охарактеризувати наукові засади державного регулювання сфери

автомобільних вантажоперевезень на прикладі США та України;

- проаналізувати сучасний стан сфери автомобільних вантажоперевезень в США та Україні;

- обґрунтувати напрями удосконалення сфери автомобільних вантажоперевезень в Україні;

- сформулювати конкретні пропозиції щодо інституціонального забезпечення формування та розвитку **сфери** автомобільних вантажоперевезень в Україні.

Об’єктом дослідження є державна політика регулювання сферою автомобільних вантажоперевезень США та України.

Предметом дослідження є механізми державного регулювання сфери автомобільних вантажоперевезень США та України.

Методи дослідження. Для реалізації визначених завдань застосовані загальнонаукові методи дослідження: порівняння, аналізу, синтезу, розрахунку, моделювання.

Для вивчення сфери автомобільних вантажоперевезень в США та Україні дослідження застосовувався ряд підходів:

- історичний;
- емпіричний;
- порівняльний.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що здійснене комплексне дослідження у розробці засад обґрунтованої стратегії та державної політики у транспортно-логістичній сфері, порівнянні двох країн-партнерів та дослідженні можливості адаптації моделі управління у сучасних реаліях дозволить створити нову модель державного регулювання в сфері транспортно-логістичного бізнесу.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що висновки й пропозиції викладені в дослідження можуть бути використані для вдосконалення українського законодавства, зокрема, при розробці Закону України «Про регулювання автомобільних вантажоперевезень», у

навчальному процесі для підготовки лекційного матеріалу з дисциплін «Економіка», «Регіональне управління» та ін.

Структура **магістерської роботи** обумовлена метою, завданнями і логікою дослідження і складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури. До тексту додано список використаних джерел (найменування). Загальний обсяг роботи становить 102 сторінок, з яких обсяг основного тексту – 72 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми магістерської роботи, визначено мету та завдання, предмет, об'єкт дослідження, висвітлено методи, використані в процесі роботи.

У **першому розділі** – *«Наукові засади державного регулювання сфери автомобільних вантажоперевезень на прикладі США та України»* – розглянута історія виникнення й становлення транспортних систем, організаційно-правові засади функціонування, принципи організації й діяльності.

Підрозділ 1.1. «Становлення та розвиток американської сфери автомобільних вантажоперевезень» присвячений аналізу історії виникнення й становлення транспортної системи Сполучених Штатів Америки.

Визначено, що історія розвитку та становлення американських вантажних перевезень мають більш ніж сторічну історію. С самого початку даний сектор був зайнятий приватними компаніями, а держава в свою чергу виконувала роль арбітра та регулятора. Завдяки конкуренції між компаніями-перевізниками, потребі економічного сектору в якісних та ефективних послугах транспортування та підтримці з боку держави, автомобільні перевезення в Сполучених Штатах є багатомільярдним бізнесом. І завдяки успішній політичній стратегії уряду, оперативності рішення державних органів на всіх рівнях та капіталізації транспортно-логістичної сфери тракінг є однією з основ успішної економіки та прибутку до бюджету країни

З'ясовано, що сьогодні транспортно-логістична система є однією з найрозвинутіших на світовому ринку перевезень. За період розвитку системи було прийнято ряд законів та нормативно-правових актів для вдосконалення відносин між суб'єктами транспортних відносин та з метою підвищення безпеки перевезень вантажу автомобільними дорогами. В ХХІ сторіччі автомобільні перевезення займають майже 70% ринку вантажоперевезень на американському ринку.

У підрозділі 1.2. «Роль та місце американської моделі автомобільної логістики у розвитку економіки країни» з'ясовано, що Автомобільні вантажні перевезення є важливою сферою діяльності економіки США. Дана галузь дає роботу мільйонам американців, приносить мільярди доларів США до бюджету країни. Завдяки високо-розвинутій сфері вантажних перевезень забезпечуються потреби ключових галузей економіки Америки.

Масштабність даної сфери дозволило створити асоціації водіїв з поглядами яких рахується Адміністрація Президента США. Тісна співпраця та зворотній зв'язок держави з представниками транспортного бізнесу та найбільшим замовниками послуг дозволяють швидко реагувати та вирішувати нагальні проблеми, вдосконалювати нормативно-правову базу.

Обґрунтовано, що головним завданням держави є контроль за безпекою вантажних перевезень, реєстрація існуючих та нових компаній-перевізників, стимулювання до розвитку і розширення транспортно-логістичної системи з боку приватних підприємців, розвиток транспортної галузі шляхом фінансування державних програм.

У підрозділі 1.3. «Державне регулювання логістичного бізнесу у США та Україні» визначені, основні регулятивні та контролюючі органи державної влади, закони та нормативно-правові акти які є правовою основою транспортно-логістичної системи.

Установлено, що В США автомобільні перевезення є прибутковим бізнесом, який приносить значні суми щорічного до бюджету країни. Він є чітко регламентованим та має жорсткий контроль з боку Департаменту

транспорту США.

В Україні недостатній контроль з боку компетентних органів влади, призвів до того що для країні транспортний бізнес є збитковим. Ухилення від податків, порушення основних правил безпеки та норм габаритів і ваги вантажу, призвели до того, що країна має витратити мільярди гривень на ремонтно-будівельні роботи.

У **другому розділі** – *«Аналіз сучасного стану сфери автомобільних вантажоперевезень на прикладі США та України»* проаналізована стан сучасної сфери автомобільних перевезень. Розглянута модель логістичного бізнесу, дотації з боку держави, позитивні та негативні сторони розвитку транспортно-логістичної інфраструктури та бізнесу.

У *підрозділі 2.1. «Українська та американська моделі логістичного бізнесу»* визначено, основні державні програми Сполучених Штатів Америки та України направлених на підтримку функціонування та розвитку транспортного бізнесу, особливості які заважають розробці та модернізації логістичних моделей, розмір фінансування транспортно-логістичної інфраструктури.

Зроблено висновок: США щорічно виділяють мільярди доларів для підтримання функціонування та модернізації транспортної сфери країни. Більшість державних замовлень виконуються приватними компаніями, що дозволяє створювати нові робочі місця та підтримувати приватний бізнес.

Уряд України намагається планувати та всебічно фінансувати потреби транспортно-логістичного бізнесу. Але більшість фінансових надходжень мають витратитися на борги державних установ та підприємств, пов'язаних з даною сферою. Центральний орган влади фінансує власні державні підприємства для виконання робіт та замовлень, тим самим зменшуючи ефективність надання послуг, через відсутність конкуренції між державною установою та приватними компаніями.

У *підрозділі 2.2. «Порівняння американського та українського ринку*

автомобільних вантажоперевезень» Україна має значний потенціал для розвитку транспортно-логістичного бізнесу. Основними чинниками, що перешкоджають його розвитку та призводять до недоотримання ВВП країни, є: нестабільна політично-економічна ситуація, військові дії на сході України, спад виробництва, скорочення обсягу товарообігу, зміна обсягу та структури експортно-імпортних операцій.

Аналізуючи сильні сторони транспортної сфери, а саме: вигідне географічне розташування, доступ до відкритого моря, 4 з 10 транспортних коридорів, було запропоновано перелік заходів вирішення проблем транспортно-логістичного бізнесу. З-поміж них:

- сучасний підхід держави до проблем логістики, зокрема створення всеукраїнського центру для підготовки кадрів;
- удосконалення системи митного контролю;
- посилення інноваційної складової в інфраструктурі;
- удосконалення системи обліку і контролю логістичних витрат на підприємствах.

Таким чином, для досягнення максимальної ефективності транспортно-логістичного бізнесу Україні потрібно вийти на якісно-новий етап як теоретичного, так і практичного розвитку. Перспективами подальших наукових досліджень у даному напрямі є аналіз особливостей і перспектив транспортного-логістичного бізнесу на міжнародному рівні та діагностика логістичних систем України з точки зору світових стандартів і норм..

У підрозділі 2.3. *«Позитивні та негативні тенденції існування та розвитку автомобільних перевезень у США та Україні»* проаналізована економічна доцільність розвитку транспортної мережі автомобільних перевезень з боку держави. Розвинута інфраструктура, висока якість у сфері надавання транспортно-логістичних послуг та підтримка з боку державних органів здатні принести значні прибутки для країни у вигляді податків, забезпечити економіку держави та приватного сектору в потребі швидкого та надійного транспортування, а також бути сигналом для інвесторів.

З іншого боку, транспортна система несе в собі небезпеку, через важкі наслідки аварій вантажівок та забруднення навколишнього середовища.

У **третьому розділі** – *«Удосконалення сфери автомобільних вантажоперевезень в Україні»* запропоновані шляхи оптимізації державного управління сферою транспортних вантажних перевезень за допомогою автомобільного транспорту.

У *підрозділі 3.1. «Перспективи запозичення та адаптації американського досвіду у сфері автомобільних перевезень України»* розглянуті основні пункти державної політики щодо вдосконалення управління та регуляції бізнесу вантажних перевезень.

Обґрунтовано доцільність запропонованих реформ, змін та нововведень.

У *підрозділі 3.2. «Інституціональне забезпечення формування та розвитку сфери автомобільних вантажоперевезень в Україні»* обґрунтована необхідність створити нову систему контролю та регуляції над автомобільними перевезеннями. Недостатня правова база, відсутність галузевого органу виконавчої влади для контролю над даною сферою, слабкий контроль над водіями вантажівок та компаніями-перевізниками з боку компетентних органів призвела до створення неорганізованої системи транспортування вантажу.

Запропоновано створення оновленої проводової бази, яка має бути підготовлена на основі співпраці основних суб'єктів транспортних відносин, запровадження програм на вирішення проблем відсутності професіональних кадрів у сфері логістики налагодження детального вивчення транспортно-логістичної системи України з боку Державної служби статистики

ВИСНОВКИ

Провівши загальний аналіз та порівняння сучасного стану автомобільних перевезень двох країн можна стверджувати, що державне регулювання та контроль українського уряду потребує значних змін та

зусиль. Транспортна система Америки розвивалась в умовах живої конкуренції при значній підтримці з боку держави на протязі більш ніж ста років, в той час як сектор автомобільних перевезень в незалежній Україні почав свій розвиток лише у 90-х роках ХХ сторіччя.

Завдяки державній підтримці з боку уряду Сполучених Штатів Америки, державним програмам направленим на підтримку транспортно-логістичного бізнесу, залучення приватних підприємств для виконання державних замовлень, ринок вантажних перевезень забезпечує роботою мільйони американців, приносить мільярди доларів до бюджету країни, є гарантом успішного функціонування економіки країни. Держава жорстко контролює та регулює правила перевезення, базуючись на основах безпеки дорожнього руху, екологічного стану навколишнього середовища та правах громадянина Сполучених Штатів Америки.

Ознаками транспортної системи Сполучених Штатів Америки є:

- Ефективність;
- Законність;
- Прибутковість;
- Національне значення для економіки країни;
- Значення для оборонного сектору країни;
- Один з найбільших роботодавців на ринку праці Сполучених Штатів Америки.

Ринок автомобільних перевезень вантажу в Україні є важливою складовою економіки держави. Найбільше від якісних та надійних послуг транспортування залежать такі галузі економіки як аграрна, сільське, вугільне та металообробні (Додаток В).

Щорічно в Україні перевозиться мільйони тон продукції та сировини. Але при цьому важко визначити реальні прибутки та грошовий оборот бізнесу, через численні порушення в веденні податкової звітності, що залишає бюджет країни без мільйонів гривень. Порушення у правилах перевезення вантажу завдають щорічно до 2 мільярдів гривень збитків.

В Україні даний сектор є досить неорганізованим та не прозорим. Через слабкий контроль та високу корупцію країна втрачає мільярди гривень, які можна було б задіяти для програм розвитку транспортної інфраструктури.

В сучасних умовах ринкових відносин необхідно задіяти ефективне стратегічне планування центральним апаратом та швидке і оперативне реагування державних органів на прийняття рішень.

Капіталістичний напрям формування даної сфери, жива конкуренція та стратегічна важливість у всіх сферах економіки а також у обороноздатності країни, дали поштовх для створення однієї з найуспішніших ланок бізнесу у Сполучених Штатах. Українська транспортна система розвивалась у складі Радянського Союзу, за відсутності конкуренції та мотивації до розвитку. Проте, система управління та контролю державними органами українського уряду є подібними до моделі, якою користуються Сполучені Штати Америки.

Українська транспортна система на даний час не є конкурентоспроможною на арені світового ринку перевезення вантажів. Але в той же час у нас вже нормативно-правова база яка регулює основи транспортно-логістичної галузі. Але відсутність політичної волі щодо модернізації та розвитку системи, відсутність достатнього контролю на виконанням запропонованих програм уряду які стосуються транспортної ланки, застаріла технічна база та матеріальний фонд призвела до появи малоефективної, корумпованої галузі економіки.

Автомобільні перевезення займають друге місце серед всіх видів транспортування, поступаючись залізниці. Але при цьому воно є стратегічно важливим для подальшого росту нашої економіки та продовження євроінтеграції.

Дана тема потребує більшої уваги з боку статистичних центрів для подальшої можливості розрахунків та аналізу сучасного стану транспортної системи, та потенційні перспективи у майбутньому у забезпеченні економічної та соціальної ефективності.

Зроблений аналіз показує можливість адаптації американського досвіду

у сфері державного регулювання та контролю транспортно-логістичної структури. В основу моделі США закладено безпеку, відповідальність, організацію та прозорість. При тісній співпраці всіх суб'єктів транспортних відносин в Україні, чітких цілей та виконання поставлених завдань можливо створення ефективної та надійної інфраструктури.

Основним завданням для реалізації реформ транспортно-логістичної системи має стати:

- оновлення нормативно-правової бази саме для сфери автомобільних транспортних перевезень вантажу;
- створення окремого органу з надійними правами контролю та регуляції діяльності транспортної системи України;
- створення реєстру компаній-перевізників з метою контролю виконання вимог безпеки дорожнього руху, екологічної безпеки, якості надання послуг та відповідності всім державним нормам перевезень вантажу;
- відкритий доступ до інформації про перевізника. А саме: матеріально-технічна база, відповідність технічним нормам, виконання норм передбачених нормативно-правовими актами, якість надання послуг та інше.
- габаритно-ваговий контроль на дорогах України з метою усунення порушень і псування дорожнього фонду країни
- Тісна співпраця зі всіма суб'єктами транспортних відносин

АНОТАЦІЯ

В магістерській роботі здійснено аналіз сучасного стану, проблем та перспектив розвитку транспортно-логістичної сфери автомобільних перевезень вантажу на прикладі Сполучених Штатів Америки та України.

Визначено, що Американська модель транспортного бізнесу має біль ніж сторічну історію розвитку, є однією з найефективніших транспортних систем світу та приносить мільярдні прибутки компаніям-перевізникам так і бюджету країни.

Українська модель логістичного бізнесу набагато молодша і почала свій розвиток на початку 90-х років. Незважаючи на економічну важливість транспортної системи, вона є нечітко організованою, має неповну правову базу для регуляції її діяльності з боку держави, потребує підсилення контролю з боку компетентних державних органів.

Стратегія державного управління та контролю США та України є досить схожими. Автомобільні перевезення України мають свою специфіку і тому не мають переплітатися законодавчими документами з іншими видами перевезень. Транспортно-логістична система потребує відокремлення її законодавцем в окрему галузь вантажних перевезень. Необхідно створити виключно орієнтований а дану галузь транспортування державний орган з метою регулювання і контролю автомобільних перевезень

Запозичення ключових моментів регуляції та контролю у американської моделі державного управління таких як: реєстр компаній-перевізників, залучення приватного сектору для обслуговування транспортно-логістичної інфраструктури, створення нормативно-правових актів та законів регулюючих дану галузь перевезень, посилення контролю з боку державних органів.

Ключові слова: транспортно-логістична система, вантажні перевезення, автомобільні перевезення, стратегія управління вантажними перевезеннями, логістична модель, компанії-перевізники, автомобільні вантажні перевезення США та України.

ANNOTATION

The strategy of public administration and control of the United States and Ukraine is quite similar. Automobile transportation of Ukraine has its own specifics and therefore should not be intertwined with legislative documents with other types of transportation. The transport and logistics system needs to be separated by its legislator into a separate branch of freight transportation. It is necessary to create an exclusively focused and this branch of transportation, a state agency for the purpose of regulation and control of road transport

Borrowing government regulation and control key issues from the American model of public administration, such as the register of carriers, the involvement of the private sector in servicing of the transportation and logistics infrastructure, the creation of regulations and laws regulating this transport industry, strengthening the control of the state authorities

Key words: transport-logistic system, cargo transportation, road haulage, cargo transportation strategy, logistic model, carriers company, road freight transport of USA and Ukraine.